

Tomaž Pavlin

LASK (Ljubljanski akademski sportni klub): pozabljena zgodba »akademikov« – športnikov ob stoletnici ljubljanske univerze

Izvleček

Kratice LASK nam skrivajo pozabljeno in izgubljeno športno zgodbo, sovpadajočo s športnim in univerzitetnim vrenjem po prvi svetovni vojni, potem ko je bila ustanovljena jugoslovanska država. V članku odstiramo na osnovi ohranjenega zapisnika sej upravnega (centralnega) odbora ali kratko »odbora kluba« med leti 1920 in 1923 športno kopreno »akademikov« – športnikov mlade ljubljanske univerze, ki jim je prosti čas zapolnjeval šport. Šport je tedaj v Ljubljani v luči narodne evforije in »osvobojenja« doživljal preporod in študenti ljubljanske univerze so v tem pogledu dali zgodovinski prispevek. LASK je bil ustanovljen leta 1920 in je deloval kratkih pet let, članstvo pa je nato nadaljevalo športno pot v Primorju ali drugih ljubljanskih športnih klubih. Glede na zapisnik, ki je dragocen zgodovinski športni dokument in eden redkih dokumentov športa iz obdobja med obema svetovnimima vojnama, je poudarek na orisu organizacijskega razvoja v prvih treh letih, kakor nam ga slika zapisnik.

Ključne besede: akademiki, študenti, šport, nogomet, Univerza v Ljubljani.

LASK (Ljubljana Academic Sport Club): the forgotten story of the sports 'academics' upon the 100th anniversary of the University of Ljubljana

Abstract

The acronym LASK conceals a forgotten and lost sport story that coincides with the dramatic period for sports and for the University of Ljubljana after World War I, after the establishment of the state of Yugoslavia. Based on the preserved minutes of the club committee's meetings between 1920 and 1923, the article unveils the story about the athletes who studied at the then relatively new University of Ljubljana and dedicated their leisure time to sport. In the then Ljubljana, characterised by nation-wide euphoria and the spirit of 'liberation', sport had been revived and the University of Ljubljana's students made a historical contribution in this respect. The LASK was founded in 1920 and operated during a short five-year period, whereas the members pursued their sports careers either in the Primorje club or in other Ljubljana-based sports clubs. The minutes are a valuable historical sport document and one of the few of this kind from the period between the two World Wars, and they put emphasis on the description of the organisation in the first three years of development.

Key words: academics, students, sport, football, University of Ljubljana

■ Ustanovitev Univerze v Ljubljani

Za slovensko univerzo so si prizadevale generacije že pred prvo svetovno vojno, a ji je bil avstro-ogrski čas nenaklonjen, čeprav so bila visokošolska predavanja na naših tleh prisotna že vse od začetka 17. stoletja, ko so ljubljanski jezuiti organizirali predavanja teologije. Ta so potekala skorajda neprekinjeno do prve vojne, nekaj časa do leta 1849 pa tudi filozofska in medicinsko-kirurška. V re-

volucionarni »pomladi narodov« leta 1848, ko je bil npr. oblikovan politični program Zedinjena Slovenija ali pa npr. uvrščena gimnazika v šolski predmetnik¹, so Slovenci oblikovali tudi zahtevo po

¹V Habsburškem cesarstvu se je zahteva po telovadbi v šolstvu prvič pojavila v revolucionarnih časih leta 1848, ko se je do temeljev zatresla stara politična ureditev. Nova šolska komisija pri Prosvetnem ministrstvu je sredi leta 1848 pripravila Osnutek temeljnih načel javnega pouka in kot osnovni člen šolstva postavila preoblikovano ljudsko šolo, ki bi morala vsakemu državljanu posredovati temeljno znanje in spretnosti. Načrt je predvideval razširitev predmetne učne snovi, pozornost je bila namenjena vključeva-

slovenski univerzi. S koncem prve vojne in »prevratom« konec oktobra 1918² je bila razglašena Država Slovencev, Hrvatov in Srbov s sedežem v Zagrebu. Oblast je prevzel Narodni svet SHS s predsednikom Antonom Korošcem in sedežem v Zagrebu, za slovensko ozemlje pa je bil imenovan »Narodni svet« v Ljubljani, ki je združeval predstavnike vseh slovenskih političnih strank. Ljubljanski Narodni svet je imel notranjo avtonomijo in je združeval naredbodajno in izvršno oblast ter imel 12 upravnih oddelkov. Vzgojno-izobraževalni ali s starejšim izrazom »prosvetni del« je pokrival oddelek za »uk in bogočastje«, ki ga je vodil član Slovenske ljudske stranke dr. Karel Verstovšek. Čeprav je Narodni svet deloval le do združitve Države SHS s Kraljevino Srbijo v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev 1. 12. 1918, je že v tem kratkem mesecu delovanja prevzel tudi iniciativo za ustanovitev slovenske univerze. Strokovno podlago je pripravila Vseučiliška komisija z močno in ključno podporo »poverjenika za uk in bogočastje« Karla Verstovška. Po združitvi v Kraljevino SHS je bil Narodni svet razpuščen, januarja 1919 pa je regent in prestolonaslednik Aleksander imenoval začasno Deželno vlado za Slovenijo s predsednikom in podpredsednikom ter 4 poverjeništvu. Med njimi je bilo tudi »uk in bogočastje«, ki je bilo pred nalogo »slovenizacije šolstva« in ustanovitve univerze.

Načrt za Univerzo je bil v prvi polovici leta 1919 dokončan in predložen centralni vladi v Beogradu, ki ga je 30. junija 1919 potrdila, 23. julija pa ga je podpisal tudi regent Aleksander. Ljubljansko univerzo je v ustanovnem letu 1919 in prvem študijskem letu 1919/20 sestavljalo 5 fakultet: teološka, pravna, filozofska, tehniška in medicinska. Ustanovitev in organiziranje študija je bil pomemben narodotvorni korak in zaokrožitev šolanja od osnovnega do študija v slovenskem jeziku, ki je s tem dobil polno afirmacijo in dokončno pometel s stereotipom pomožnega izobraževalnega jezika avstro-ogrskih časov in določenih nacionalističnih krogov. Pred prvo vojno je študij na avstrijskih univerzah in visokih šolah vpisalo vsako leto okrog 900 slovenskih študentov, prav toliko jih je začelo študirati v prvem letu ljubljanske univerze, njihovo število pa je v dveh desetletjih naraslo na okrog 2400. V obdobju 1919–1941 je na ljubljanski univerzi diplomiralo okrog 2900 študentov in tudi že doktoriralo 150 kandidatov, s čimer je bil potrjen začetek znanosti na domačih tleh, ki so jo utrdili mnogi slovenski profesorji, delujoči pred tem v avstrijskem širšem prostoru in po ustanovitvi ljubljanske univerze vrnivši se v Ljubljano.³

■ Športni preporod

Z vpisom študentov je Ljubljana pridobivala študentsko kulturno dimenzijo, med nekaterimi študenti pa je v oblikovanju načina življenja pridobil mesto šport. Že v primeru organiziranja sloven-

nju materinščine (ustno in pisno znanje), prav tako pa se je med predmeti znašla tudi gimnastika/slovenjeno telovadba. Vendar je reorganizacija osnovnega šolstva ostala več ali manj pri načrtih. V srednjem šolstvu je bil leta 1849 sprejet osnutek organizacije realn in gimnazij, ki je bistveno začrtal nadaljnji razvoj. Cilj gimnazije je bil zagotoviti splošno humanistično izobrazbo in sposobnost povezovanja znanja pri različnih predmetih ter oblikovanje plemenitih značajev in tudi tu je bila vključena telovadba. V obrazložitvi je bilo poudarjeno, da je predmet fakultativen in se uvaja po potrebi in zmožnostih posameznih gimnazij. Izvedba je dopuščala različne oblike, lahko v okviru šole pod nadzorstvom kompetentnega učitelja ali izven pri telovadnih učiteljih oziroma vadiateljih v društvenih ali podobnih okvirih. Dovoljenje za tovrsten obisk je dala šola, finančna plat pa je bila na plečih dijakov oziroma njihovih staršev.

²Prevrat je bil akt politično-nacionalne emancipacije in razhod z Avstro-Ogrsko, podprt tudi mednarodno politično s stališčem ameriškega predsednika Wilsona o »avtonomiji za avstro-ogrske narode«.

³Kronika XX. Stoletja, str. 208, 226, 235.

skega nogometa v Ljubljani in ustanovitvi Slovenskega football kluba Ilirija so bili med ustanovitelji bivši slovenski študenti praške Karlove univerze, ki so v Pragi spremljali nogometno Slavijo, tedaj nesporno nogometnega favorita avstro-ogrskih Slovanov, ki je leta 1913 gostovala v Ljubljani pri Iliriji. Kot je npr. tega leta pisec časnika Slovenski narod spomnil, je imela Slavija »poseben sloves med akademsko mladino, ki je študirala v Pragi« in o njej so krožile razne »povesti, ki so se marsikateremu zdele bajke« in so govorile »kake da so bile tekme z Angleži, kako so bežali posamezni golmani iz svojih vrat, ker niso hoteli več loviti žog, katere je skozi vrata pošiljal sloviti Konšek, ker so bili streli tako močni, da sta padla žoga in vratar skozi vrata«.⁴ Bivši študenti so bili prisotni v ustanavljanju Ilirije leta 1911, po vojni in formiranju jugoslovanske države pa je tudi nova študentska generacija na domačem pragu skušala biti tudi aktivni tvorec športnega preporoda. V prvi polovici leta 1919 je bila obnovljena Ilirija, sledila sta Slovan in Ljubljanski sportni klub (LSK), tem pa kopica novih klubov, med katerimi v letu 1920 tudi Sportni klub Primorje in LASK. Primorje so ustanovili primorski emigranti v Ljubljani in je imel nalogo združevati tako prebegle⁵ Primorce kot primorske dijake in študente, ki so se odločili nadaljevati šolanje ali študij v maternem jeziku. Na ustanovnem občnem zboru Primorja so poudarili, da se klub ustanavlja v »svrhu gojitve sportne misli med primorsko omladino v Ljubljani«, da bi tvoril nekakšno »semenišče sportskih propagatorjev, da razvijajo sportske organizacije po končanih naukih v neodrešeni primorski zemlji« in tudi dokazati se v Ljubljani, da »tudi primorska omladina nekaj premore in da noče stati ob strani pri porajajočem se kulturnem življenju v novi svobodni državi«.⁶ Tako je bil del Primorjevega članstva že v osnovi akademskega stanu, kar je poudaril tudi predsednik Primorja Josip Birs, pravnik, novinar in urednik, na občnem zboru konec marca 1922, da je eden od pomembnih ciljev kluba »nadaljevati sportne tradicije izpred vojne« ter »voditi sportno življenje v Ljubljani bivajočih rojakov, predvsem akademikov«.⁷ Medtem ko je izraz »omladina« lahko imel širši pomen in zajel tako dijaštvo kot študenstvo, pa so »akademiki« študenti ali absolventi. V ohranjenem članskem imeniku atletske sekcije Primorja iz leta 1923 je bilo med člani sekcije izmed 48 dejavnih članov 16 študentov, od tega 9 študija tehnike, 4 prava, 2 medicine, 1 humanistike.⁸ Žal ni podatkov za drugi močni sekciji, nogometno in kolesarsko, vendar kar se tiče študentov, bi bili študenti v večjem številu člani nogometne sekcije, medtem ko je bilo kolesarstvo, zlasti za prišle študente iz Primorja, predrago, saj so morali imeti svoja kolesa in jih vzdrževati.

■ Ustanovitev LASK in ustanovno leto

Med novimi klubi po letu 1919 najdemo tudi LASK, to je Ljubljanski akademski sportni klub, ki je bil ustanovljen v letnem semestru prvega študijskega leta ljubljanske univerze. To ne pomeni, da je na ustanovitev kakorkoli vplivala univerza, ki je za aktivnost študentov sicer pokazala nekaj posluha, medtem ko je bil za vprašanje telesne vzgoje potreben še čas in se temeljite spremembe v raz-

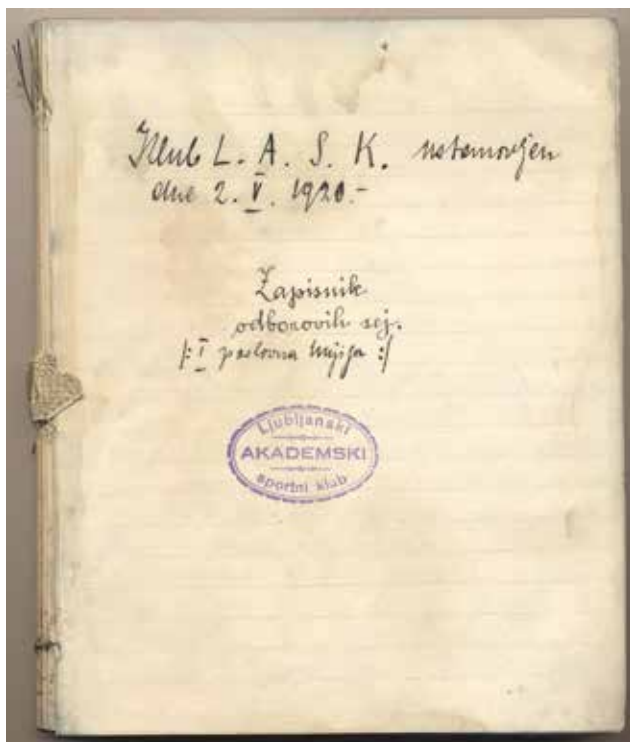
⁴V Pavlin, Športne in telesnovzgojne organizacije v Ljubljani 1928–1941, str. 46.

⁵Ozemlja Goriške, Tržaške in Istre so bila s koncem prve vojne in glede na londonski sporazum med Kraljevino Italijo in zavezniško koalicijo najprej okupirana in nato z rapalsko pogodbo leta 1920 priključena Kraljevini Italiji.

⁶V Pavlin, ASK Primorje, str. 6.

⁷V Pavlin, ASK Primorje, str. 11/12.

⁸Gradivo ASK Primorje, Imenik članstva.

mišljanju in vpeljevanju telesne vzgoje v urnik študentov zgodijo šele po drugi svetovni vojni. Prav tako »Ljubljanski« še ne pomeni, da je bil LASK klub Ljubljančanov, ampak da je to stanovski klub »akademikov« Ljubljanske univerze, saj so člani prihajali iz različnih krajev tako iz Slovenije kot iz zamejstva in jugoslovanske države. O delovanju kluba se je ohranil zapisnik sej »odбора« kluba ali upravnega odbora. To je trdo vezani zvezek približno B 5 formata, ki ima na prvem notranjem listu zapisano: Klub L.A.S.K., ustanovljen dne 2. 5. 1920; zapisnik odborovih sej (I poslovna knjiga) in spodaj štampiljka kluba. Prva seja je bila 2. 5. 1920, zadnja zapisana pa 15. septembra 1923, čeprav je klub deloval še nekaj časa. Dokument je zlata vreden, saj nam odstira študentski doprinos ustvarjanju in vzpostavljanju slovenskega ter jugoslovanskega športa in prikazuje tudi različne podrobnosti iz organiziranja tedanjega športnega življenja.

Prvo vodstvo kluba so predstavljali predsednik »tov.« Tavčar, podpredsednik »tov.« Milan Mravlje, tajnik »tov.« Albert Struna, medtem ko za blagajnika ni bilo navedeno ime – v prvih letih so člani odbora v zapisnikih naslovljeni s »tov.« – tovariš, v letu 1923 pa se prešli na »kol.« – kolega. Iz prvega leta poslovanja so zapisane le 4 seje odbora v maju in juniju. V praksi je v vseh letih seje in posle vodil podpredsednik. Seje so bile redne in izredne, slednjih je bilo manj, odvisno od problematike. Drugo poslovno leto je s prvo sejo datirano 13. aprila 1921 in štampiljko »Ljubljanski akademski športni klub«. Seje nato do srede leta 1923 niso bile štampljane, ko so uvedli novo štampiljko z napisom »Ljubljanski akademski športni klub«, ista je tudi na uvodni strani zapisnika. Naslov je imel klub že v letu 1920 na univerzi in tam tudi svoj oglasni kotiček ali oglasno desko, medtem ko so sestanki sej odbora potekali ali v Narodnem domu ali v Narodni kavarni in v letu 1923 »na tehniki«, to je na tehniški fakulteti.

Iz sej v letu 1920 razberemo snovanje kluba. Finančna osnova so bile članarine, zato so hoteli tudi čimprej v javnost, da bi lahko opozorili nase in pridobili »podporne« in »ustanovne članke«. Ustroj kluba je temeljil na skupnem ali centralnem »odboru« in odsekih (pozneje sekcijah) za nogomet in lahko-atletiko, boksanje in sabljanje, plavanje in veslanje, tekom leta pa še streljanje, ki so bile v svojem poslovanju notranje avtonomne s svojim načelnikom (ali pozneje tudi ožjim vodstvom po vzoru kluba), navzven pa je klub reprezentiral upravni oziroma z letom 1923 »centralni odbor«. V iskanju in zagotavljanju pogojev delovanja so si morali zagotoviti športne prostore ali samostojno ali pri drugih klubih ter se za nogometno in lahko-atletsko sekcijo dogovorili z Ilirijo, za plavanje in veslanje z LSK, ki je imel čolnarno in plavalnišče na Ljubljani in je tam nekaj let gostovala tudi plavalna sekcija Ilirije. Za sabljače in boksarje so pridobili v telovadnici realke termin dvakrat tedensko v sredo in soboto med 14.30 h in 17 h ter se potem pogajali še za orodje nemškega »turnvereina«. Vodenje nogometnega odseka ali sekcije je prevzel J. Janša¹⁰, strelce najprej Stanko Cukale in nato J. M. Gorup, za plavanje vodja ni naveden. Glede na dogovor z Ilirijo konec maja so za nogometaše in atlete napovedali redne treninge v začetku junija 1920. Na drugi seji pa so tudi sklenili, da se pošlje »deputacija« k rektorju univerze prof. dr. Plemlju in se ga poprosi za »podporo v kateremkoli oziru«.¹¹ Delegacija kluba je 19. maja obiskala rektorja, ki jim je obljubil pomoč in klub je pripravil »proračun«, da bi bilo »mogoče univerzitetni upravi upoštevati naše stroške pri svojem proračunu«. Na drugi strani pa bi moral klub pripraviti interni proračun po posameznih sekcijah, a so ga preložili na »poznejši čas«, ker je bila »univerzitetna blagajna točasno itak prazna, kakor se je izrazil g. rektor sam«¹². Glede iskanja svojega igrišča je delegacija rektorja zaprosila za pomoč pri pridobivanju »dirkališča« v Tivoliju (danes letno telovadišče za bazenom Ilirije), ki je bilo med prvo vojno preurejeno v vojaško skladišče in po vojni zapuščeno ter potrebno obnove. Rektor jim je obljubil pomoč in »tozadevno posredovanje pri mestnem magistratu«¹³. Očitno pa so s to željo trčili tudi ob interes Ljubljanskega Sokola, ki je dobil v upravljanje »dirkališče« že pred vojno in si tam uredil telovadišče. Nanj je pred prvo vojno ciljalo tudi že Ilirija in se je npr. pogodila s Sokolom za ureditev nogometnega igrišča. V letu 1914 je odigrala prve tekme, nato je nastopila prva svetovna vojna. Po vojni si je Ilirija uredila nove prostore na posestvu družine Kozler, ki so imeli v lasti Cekinov grad s tenis igriščem ob Celovski cesti in travnike ob pivovarni Union. Ljubljanski Sokol je obnovil delovanje v telovadnici Narodnega doma (danes Narodna galerija), za zunanjo dejavnost pa je potreboval bližnje telovadišče na »dirkališču« in je npr. svoj zlet v letu 1920 moral izvesti na igrišču Ilirije. Sokol je imel na svoji strani tudi tradicijo in močnejšo družbeno vlogo kot novo snujoči se športni klub, zato je bila želja LASK-a po »dirkališču« precej utopična.

Junija 1920 je klubska delegacija ponovno obiskala univerzo, tokrat »poslovodjo univerzitetnega sveta« dr. Ramovša. Skupno so sklenili, da naj pošljejo na univerzitetni svet »prošnjo za denarno podporo v znesku 20 000 din«. Vsota bi bila porazdeljena med sekcije za nabavo opreme, vendar pa so v nadaljnji debati sklenili, da se pri razdelitvi upoštevata le nogometna in atletska sekcija, »in

⁹ Kategorija »ustanovni« ne pomeni ustanoviteljev kluba, ampak so ti člani plačevali višje članarine in pridobili prestižni naziv »ustanovni« člani.

¹⁰ V klubu sta se bila brata Joško in Janko Janša, Blejca, pozneje uspešna smučarja in olimpijca 1928.

¹¹ Seja odbora (dalje seja) 17. 5. 1920.

¹² Seja 1. 6. 1920.

¹³ Seja 1. 6. 1920.

sicer v toliko, da se jih opremi kolikor mogoče popolno, medtem ko naj drugi odseki delujejo v omejenem obsegu ali pa se opuste«. Sekciji bi porabili sredstva za nabavo 12 parov nogometnih čevljev, 12 dresov, 3 žoge in 10 duš ter 15 varoval, pa za nabavo 2 diskov, 1 kopja, 1 krogle in 2 vrvi.¹⁴

V letu 1920 LASK še ni izkazal opazno javno dejavnost. V medijih, zlasti v povezavi z objavo nogometnih tekmoval, je omenjen, kajti nogometaši so se v ustanovnem letu včlanili v nogometno zvezo in bili po oblikovanju tekmovalnih skupin uvrščeni v ljubljanski II. razred¹⁵. V oktobru bi morali igrati prve prvenstvene tekme, vendar so prosili nogometno podzvezo, da v jesenskem delu sezone 1920/21 ne pristopijo k tekmovalju in imeli status začasnih članov.¹⁶ V reviji *Sport* so bili ob koncu leta 1920 v analizi nogometnih tekmovalj okrcani, da se bodo »morali šele dokazati«, da je klub »zmogel življenja«¹⁷, čeprav je bila klubu »v prid« v začetku avgusta organizirana tekma med »ljubljskimi akademiki« in kombiniranim moštvom Ilirija-Slovan. Dobili so jo »akademiki« s 4 : 3.¹⁸ V vrsti akademikov je igralo 10 Ilirijanov in 1 Slovanovec ter med njimi tudi Stanko Tavčar, ki je sicer študiral v Zagrebu in nastopil v jugoslovanski nogometni olimpijski reprezentanci na olimpijskih igrah 1920 v Anversu (Antwerpen). Citat »v prid« bi lahko imel različne pomene, ali propagandni ali finančni (obisk je bil po pisanju *Sporta* »dober«) ali pa poslovni, saj je moral vsak novi klub po pravilniku nogometne zveze najprej odigrati »poskusno tekmo« in nato dobil status stalnega člana s pravico glasovanja na skupščini. Zapisnik sej odbora nam pri razvozlanju »vprič« ne more pomagati, kajti zadnja seja v tem letu je bila po zapisniku 19. junija, vseh pa je bilo le štiri. Je pa LASK prijavil 3 plavalce na Sportnem tednu septembra 1920, ki ga je organizirala po vzoru olimpijskih iger Sportna zveza Ljubljana¹⁹. Tekma, ki je bila označena kot »prvi slovenski prvenstveni plavalni meeting«, in to dejansko tudi drži, je potekala 12. septembra na progi med izlivom Malega grabna v Ljubljano do Gruberjevega kanala oziroma udomačeno »Špice«. V disciplini 50 m »prosti stil« (danes kravl, ki se je uveljavil v drugi polovici dvajsetih let) je član Oskar Pečak zasedel 3. mesto.²⁰

■ LASKovci se predstavijo

V začetku januarja 1921 je potekal občni zbor in v novem vodstvu je mesto podpredsednika prevzel »tov. Perpar«²¹, medtem ko so za

mesto predsednika iskali primerno in vplivno osebo in jo našli v odvetniku Alojziju Kokalju. Odbor je na prvi seji v aprilu 1921 poudaril, da se nogometni sekciji »naroči, da naj takoj prične z delom, ker se v začetku maja napoveduje prvenstvene tekme, kojih se bomo morali tudi mi udeležiti«.²² Temu primerno so iskali primeren prostor za treniranje »v bližini mesta«, medtem ko je bilo za prvenstvene tekme predvideno igrišče Ilirije. Problem so imeli z nabavo duš za žoge v Ljubljani in so jih nabavili iz Trsta, usnje in čevlje pa naj bi v Ljubljani pri Pollaku. A kot že kdaj prej in kdaj pozneje, je bil problem plačilo. Ker ni bilo v klubski blagajni »potrebne kredita«, so sklenili, da »se razpošlje člane z nabiralnimi polamiki. Uspehi tovrstnih akcij so bili vprašljivi, obenem pa je vprašanje, ali jim je univerza odobrila in izplačala v letu 1920 po njihovih navedbah dogovorjenih 20 000 din. Pri nabavi atletske opreme, npr. »šprinterice«, je zaradi skromnega finančnega stanja obveljalo, da »naj si vsak nabavi lastno lahko obutev«.²³ Za okrepitev financ so v letu 1921 načrtovali organizacijo »pustne nedelje«, ki bi jo izvedli v zgornjem nadstropju Narodnega doma, vendar pa očitno ni najbolj uspela, saj so pozneje januarja 1922 poudarili, da »vsled slabih izkušenj glede takih prireditev in radi visoke režije teh«, se jih, vsaj začasno, »ne organizira«.²⁴

Aprila 1921 so bile trenažno aktivne nogometna, atletska in plavalna sekcija – za slednjo je konec julija (vsaj) Pečak nastopil na plavalni tekmi LSK in na 100 m »bočno« zasedel 3. mesto.²⁵ Pozimi 1921/22 je zaživela tudi zimsko-sportna ali smučarska sekcija. Krovna sekcija je bila nogometna in njen načelnik Slavko Lutman je konec aprila 1921, ko se je bližal začetek spomladanskih prvenstvenih tekem, predlagal, da bi ponovno prosili podzvezo za oprostitev tekmovalj »vsled slabega vremena in premalo časa za treniranje«. Obenem je ugotavljal, da »mi ne bomo rešili (kakor je iz vsega dosedaj) slabega razvidno) našo sportno čast z nogometno sekcijo, ampak morda le z atletično sekcijo. Zato naj potisnemo

naslednjih letih ga najdemo med atleti SK Primorje. Bil je dober atlet, šprinter, tudi v jugoslovanskem merilu in kot član Primorja državni reprezentant in olimpijec leta 1924.

²² Seja 13. 4. 1921.

²³ Seja 13. 4. 1921.

²⁴ Seja 18. 1. 1922.

²⁵ Sport, 31. 7. 1921; v letu 1920 je naveden Pečak Oskar (glej opombo 20), v letu 1921 pa je zapisan kot Poček Oskar; zapisniki sej ga ne navajajo, prav tako ne razpolagamo z imenikom članstva.

¹⁴ Seja 19. 6. 1920.

¹⁵ Nogometno tekmovalje je bilo razdeljeno na ljubljansko, celjsko in mariborsko okrožje, zmagovalci posameznih okrožij so se pomerili za naslov slovenskega prvaka oz. prvaka ljubljanske nogometne podzveze; od leta 1923 so zmagovalci podzvez igrali v t. i. »finalni skupini« za naslov državnega prvaka.

¹⁶ Sport, 17. 11. 1920

¹⁷ Sport, 27. 11. 1920

¹⁸ Sport, 14. 8. 1920

¹⁹ Sportna zveza Ljubljana ni bila zveza ljubljanskih klubov ali ljubljanske regije, kot se sem in tja novodobno napačno in poenostavljeno povzema, ampak je dejansko pokrivala slovensko ozemlje. Ime »ljubljska« je bilo prakticirano primerno nacionalni ideologiji jugoslovanskega naroda in srbsko-hrvaško-slovenskih plemen ter ideji centralistične državne ureditve, ki se ni naslanjala na nacionalne ali etnične meje. Teritorialno istovetenje ljubljanske podzveze in slovenskega teritorija je prej izjema, medtem ko sta bila hrvaški in srbski nacionalni teritorij razdeljena na več podzvez s sedeži v večjih mestih. Sportna zveza Ljubljana se je po letu 1923 opustila. Njeni tehnični odbori za posamezne športe so se preoblikovali v podzveze državnih zvez in tudi ti uporabljali v imenu »ljubljska«, -i« ter so pokrivali slovenski teritorij, nikakor pa ne zgolj mesta Ljubljana z okolico.

²⁰ Sport, 12. 9. 1920

²¹ Verjetno gre za Stanka Perparja, doma iz Rakeka, študenta medicine; v

nogomet v ozadje, gojimo naj ga le kot sport, a ne za javne nastope in mesto te sekcije pa naj stopimo v ospredje z lahkoatletično sekcijo»²⁶. Predlog ni bil najbolje sprejet, saj je v maju odstopil, namesto njega je vodenje sekcije prevzel Boris Hartman. K nogometašem sta pristopila dva člana Primorja (eden od njiju je bil Dalmatinec Nedeljko ali Dinko Buljevič²⁷, ki je v naslednjih letih prevzel nogometno sekcijo) in sekcija se je pripravljala za prve tekme. Nasprotniki so bili šišenski Hermes, trnovski Jadran, Sparta in Primorje, za tekme pa so nabavili drese zelene barve, medtem ko so si morali igralci sami priskrbeti hlače črne barve²⁸. V letu 1922 oziroma 1923 so prešli na črno-zelene progaste drese. Primerno besedam načelnika Lukmana je bil rezultat prve tekme s Hermesom 0 : 5, pomenljivo pa so 4 gole prejeli že v prvem polčasu. V kratkem komentarju v reviji *Sport* je bilo poudarjeno, da je LASK »postavil na polje razmeroma dober material, kojemu pa manjka treninga in čigar nastop je pričal začetnike.«²⁹ Spomladanski del tekmovanja so zaključili na zadnjem mestu, slavilo je Primorje, ki je v svoji prvi sezoni napredovalo v I. razred in v poznejših letih postalo edini resni nasprotnik Ilirije. V tekmi s Primorjem je npr. LASK izgubil s 6 : 0. Na zadnji zapisani seji konec junija so poročali, da je v blagajni nekaj plusa, a obenem razpravljali o ponovni akciji »nabiralnih pol« ter čakali na odgovor Kreditne banke o zaprosenem kreditu. Govora je bilo tudi o pripravi posebnih poslovnikov posameznih akcij ter da naj se »napravi red pri trainingih, da ne bode morda kakih nepravil, ker smo gostje Ilirije«³⁰. Kaj so počeli do konca leta 1921 žal iz zapisnika sej ne moremo razbrati, saj podobno kot v letu 1920 niso zapisane. Ali je klubski odbor miroval, medtem ko so bili aktivni nogometaši in tekmovali v II. razredu ter beležili prve zmage?

Konec leta 1921 je sledil občni zbor in vodenje kluba je v začetku leta 1922 prevzel Miroslav (tudi Mirko) Černe.

■ »LASK ne prodaja svoje duše!«

Ko je bila pred vojno ustanovljena Ilirija, je njen odbor poudaril, da je ureditev igrišča »bistveno vprašanje klubovega nadaljnjega delovanja«.³¹ Podobno je bilo s Primorjem, ki je dve leti po ustanovitvi že imelo svoj prostor za Bežigradom z nogometnim igriščem in tekališčem³², ob izlivu Malega grabna v Ljubljano pa je začelo urejati plavalni prostor. Tudi za LASK je bil športni prostor pereče vprašanje in ne moremo reči, da ga niso reševali, vendar očitno premalo zavzeto ali pa agresivno. In ker ga niso imeli, so bili športno-politično ranljivi, kar se pokaže že v letu 1922 v ozadju borbe za nogometno oblast na Slovenskem. Vprašanje prostora je imelo dva vidika. Prvi je bil zagotovitev treninga, drugi pa primeren igrišče za organizacijo prvenstvenih tekem. LNP je kot osrednje tekmovalno igrišče razglasil Ilirijino, tekom leta 1922 pa je to dobilo konkurenco z novim igriščem Primorja za Bežigradom. Drugi klubi so imeli svoja igrišča primerna za trening in prijateljske tekme, za prvenstvene pa bi jih morali po predpisih urediti oziroma igrati na uradnem igrišču LNP. LASK je bil glede igrišča v slabem položaju in športno-politična tarča v borbi za nogometno oblast na Sloven-

skem. Iz seje februarja 1922, ko so sicer poudarjali slabo finančno stanje in da ne bodo imeli niti za najem prostora, se omeni možnost najema prostora za nogometaše pri SK Primorje, medtem ko so skušali urediti lahkoatletom najem na Iliriji. Glede prostora na Primorju³³ jim je podpredsednik Primorja Josip Birska »obljubil, da bo samo prošnjo podpiral«³⁴, medtem ko jim je Ilirija prošnjo »za prepustitev lahkoatletičnih naprav« odbila »z motivacijo, da je igrišče dnevno zasedeno po lastnih sekcijah«.³⁵ Član odbora Fink je aprila 1922 poročal, da mu je vidni Ilirijan Stanko Bloudek najprej izjavil, da bodo »dobili igrišče in da bo on sam ... prošnjo podpiral«, ko pa je bila prošnja zavrnjena, mu je dejal, »da bi on v slučaju, da mu damo nekako izjavo, da se bomo v bodoče zadržali v vseh vprašanjih pasivno ali pa bi šli za Ilirijo, znova podpiral našo prošnjo«. Prav tako je navedel pogovor z Ilirijanom Logarjem, ki mu je ogorčeno dejal, da »drugorazredni klubi le stavljajo zahteve na Ilirijo, nasprotno pa ji v zahvalo le nasprotujejo«. Fink je še poudaril, da mu je bilo rečeno, da ima za Ilirijo nasprotno postopanje LASKa oz. Ilirijino »odklonitev LASKa« zasluge LASKov odbornik v LNP Gregorič – bil je tudi zapisnikar občnega zbora LNP. Gregorič je nato pojasnil situacijo, ki je izhajala iz dejstva, da je Ilirija izgubila vodstvo LNP, da je skušala zlorabiti zapisnik ter se tudi pozanimala za razmere LASK-a. Evgen Betetto³⁶, tajnik in spiritus agens Ilirije, mu je v predhodnem pogovoru dejal, da so jim »odpovedali lansko leto igrišče le radi nerednosti«, kar naj bi bilo po mnenju Gregoriča bolj v opravičilo, saj ga je Betetto takoj povprašal, »kakšno da bo stališče LASK-a na občnem zboru LNP«. Gregorič mu je odvrnil, da bo LASK »principielno le za pametne predloge, ki bodo v korist sporta in to neoziraje se na grupo«, s čemer je imel v mislih koalicijo klubov pretendentov za vodenje LNP, a da je Ilirija po njegovih besedah »skušala le z intrigami razdirati«. V nadaljnji debati naj bi se odločili ali dati Bloudku zahtevano izjavo ali ne

²⁶ Seja 23. 4. 1921.

²⁷ Pozneje je vodil nogometno sekcijo SK Primorja. Za trenerja Primorja je angažiral brata Zvonka Buljeviča, pred tem igralca splitskega Hajduka.

²⁸ Seja 19. 5. 1921.

²⁹ *Sport*, 10. 6. 1921.

³⁰ Seja 25. 6. 1921.

³¹ V Pavlin, Športne in telesnovzgojne organizacije v Ljubljani 1918–1941, str. 41.

³² Seja 22. 2. 1922.

³³ SK Primorje in SK Sparta sta si v letu 1921 uredila skupni začasni športni prostor za Bežigradom. Sparta je kmalu prenehala z delovanjem, tako da je prostor prevzelo Primorje in ga dokončno uredilo v letu 1922 na travniku za samopostrežno bencinsko črpalko Petrola in nasproti Stadionu.

³⁴ Seja 22. 2. 1922.

³⁵ Seja 7. 4. 1922.

³⁶ Evgen Betetto, starejši nogometaš – centralni napadalec, nogomet je začel igrati še v enem od gimnazijskih moštev in nato v dijaškem Hermesu ter s kolegi okrog 1912 prestopil v Ilirijo. Pred vojno je bil nekaj časa kapetan nogometnega moštva, po prvi vojni skupaj z Bloudkom in Beretom obnovitelj Ilirije. Nekaj sezon po prvi vojni je še igral, nato pa je bil dolgoletni *spiritus agens* Ilirije – glavni tajnik kluba, tudi podpredsednik, vpet v delo zlasti nogometne in drsne sekcije. Med drugo vojno je bil član OF, nacisti so ga 1944 zaprli in poslali v Dachau, kjer je 1945 umrl.

in sklenili, da ne bodo podpirali »barantij«, da vzamejo odklonitev prošnje na znanje, Hartman pa je odločno zaključil: »LASK ne prodaja svoje duše! Tudi v bodoče se bomo držali načela držati se in podpirati pametne predloge v procvit sporta«. Odbor je podprl Gregoriča, zavzel nevtrarno stališče ter sklenil, »da ne vidi napram Iliriji nikakih nasprotstev«. ³⁷ Politiko nevtrarnosti do obeh klubov in v korist športa so poudarjali tudi ob naslednjem občnem zboru LNP ter da bodo, v kolikor bo ponovno »iskra med Primorjem in Ilirijo«, zapustili sejo. ³⁸

■ Ilirija ali Primorje, spor s Primorjem

V organizacijskem pogledu se je klub v letih 1922 in 1923 vse bolj oblikoval. Klubski odbor se je npr. v prvem letu sestel štirikrat, nato v drugem šestkrat, v letu 1922 do decembra že dvajsetkrat na rednih sejah in enkrat na izredni seji ter v zadnjem popisnem letu do septembra 1923 tridesetkrat na rednih sejah in petkrat na izrednih sejah. Odbor se je preimenoval v »centralni odbor«, sekcije pa so oziroma naj bi poleg načelnikov imele odbore po vzoru centralnega odbora. Seje centralnega odbora so se protokolarno izoblikovale in dnevni red so sestavljala poročila poslevodečega podpredsednika, tajnika in blagajnika ter poročila sekcij in na koncu »slučajnosti«. V odboru je bilo okrog 14 odbornikov, ki pa so na seje hodili različno in so bili tudi primeri nesklepnih sej, zato je bil druga in slabša stran vzpostavljanja organizacije odnos do kluba in odgovornost. Sestankovali so v prvih letih večinoma v »Narodni kavarni« ali »Narodnem domu«, v letu 1923 pa »na tehniko«, to je na tehniški fakulteti. V okviru odbora je prišlo tudi do sporov in očitka, da »nekateri člani upravnega odbora nimajo smisla za red in disciplino ter tudi nobene resnosti za stvarno delo«. ³⁹

Klub je imel v letu 1922 kar dva občna zbora, junija in decembra, in nato je bil že novi junija 1923. Ali so bile notranje potrebe po reguliranju klubskega poslovanja ali pa so morda imeli pravila, ki so doletela dvakrat letno občni zbor, podobno študijski semestralnosti; žal občni zbori niso ohranjeni. Na občnem zboru sredi leta 1922 so predsedniško mesto ponudili prof. dr. Franu Jesenku, priznanemu biologu in športnemu podporniku, ki pa je predlog zavrnil, češ da bo za klub storil več kot član univerzitetnega senata. LASK ga je nato prosil naj »interveni pri univerzitetnem svetu glede kredita za telesno vzgojo, ki je stavljen na vseh drugih univerzah v pro-

račun, in da naj ustvari med univerzitetnimi profesorji zanimanje za naš trud«. ⁴⁰ Na občnem zboru decembra 1922 je bil ponovno izvoljen za poslevodečega podpredsednika M. Černe, ki pa je po sporu v upravnem odboru v letu 1923 odstopil, po občnem zboru sredi leta 1923 pa je bil za podpredsednika izvoljen Zadnek, za tajnika Kandare Boris, predsedniško mesto je prevzel docent dr. Rebek. Če se kratko vrnemo še k iskanju rešitve lastnega igrišča, je prof. Jesenko konec leta 1922 dal nekoliko upanja v sklopu zapuščine Ivana Oražna ljubljanski univerzi ⁴¹, a se je hitro izkazalo, da žal »ni upanja« ⁴², Kandare pa je z dvema kolegoma obiskal magistrat in dobil informacijo o osmih možnih zemljiščih, za kar bi bilo potrebno takoj stopiti v stik z lastniki. ⁴³ Marca 1923 se je odprla še možnost v Tivoliju pod bajerjem, kjer je imel pred vojno prostore Eislaufverein; ta po prvi vojni ni obnovil delovanja, podobno kot »turnarji« in druge nemške organizacije v Ljubljani. Novo vodstvo sredi leta 1923 je nadaljevalo z iskanjem igrišča in na seji v začetku avgusta je podpredsednik Zadnek optimistično poročal, da mu je docent Rebek (predsednik) »sporočil, da nam je igrišče zagotovljeno; naloga bodočega odbora pa bo, da mu preskrbi tekališče in ograjo ter poslovni prostor. Radi kopališča in kabin bo uredil vse g. rektor, ki bo šel osebno k županu«. ⁴⁴

V športnem delu so se kalili nogometaši, pozimi imeli tudi treninge v telovadnici, v sezoni 1922/23 beležili nove zmage nad Svobodo (4 : 2 in 2 : 1) in Slovanom (2 : 1) ter jo zaključili na III. mestu, čeprav z negativnim razmerjem golov 20 : 27. Marca 1922 so bili aktivni smučarji na smuških tekmah v Bohinju, spomladi in poleti skromno tudi atleti, ki so se glede na »prijateljske odnose« udeležili mitinga Ilirije, ⁴⁵ prav tako pa tudi mitinga Primorja, medtem ko so odpovedali nastop na Sportnem tednu 1922, češ da jim »delajo vodilni klubi prepreke in tako tudi oni nosijo krivdo«. ⁴⁶ Zanimiva je zabeležka na seji konec aprila, ki priča o snovanju ženskega športa v klubu, da »vprašanje glede članic se odloži na poznejši čas, ker še ni rešena zadeva igrišča«. ⁴⁷ Poleti so skušali dejavnost širiti z veslanjem in prosili profesorja Jesenka, naj se pozanima, pod kakšnimi pogoji bi jim LSK odstopil veslaški čoln in jim dal morebiti na razpolago prostor za lahko atletiko. ⁴⁸

Ko so novembra 1922 premlevali o stališču kluba glede na športno-politično situacijo v LNP in tudi glede igrišča v bodoče, so se zavedali, da se imajo »odločiti med Primorjem in Ilirijo«. ⁴⁹ Salomonso so sklenili, da se pošlje glede igrišča dopis obema kluboma.

⁴⁰ Seja 14. 7. 1922.

⁴¹ Seja 5. 10. 1922; Oražen Ivan (1869–1921), zdravnik in sokolski starosta; medicino je študiral na Dunaju in v Gradcu, kjer je tudi promoviral, in se naselil v Ljubljani. Že kot visokošolec je bil v zvezi z drugimi jugoslovanskimi akademiki, ob prvi balkanski vojni (1912) pa je šel z zdravniki Šlajmerjem, Krajcem in Premrovom v Srbijo, kjer so zdravili ranjence 7 tednov v vojaški bolnišnici v Nišu. Od leta 1907 je bil starosta Slovenske sokolske zveze, podstarosta vseslovanske sokolske zveze, leta 1919 po združitvi slovenskih, hrvaških in srbskih sokolov v Jugoslovansko sokolsko zvezo je postal njen prvi starosta. Podpiral je predvojni predlog za ustanovitev slovenske Univerze v Ljubljani in je svoje premoženje po smrti leta 1921 zapustil medicinski fakulteti v Ljubljani, ki naj uporablja to premoženje za ustanovitev in vzdrževanje zavoda Oražnov dijaški dom, v katerem naj dobijo prosto stanovanje v prvi vrsti nezakonski ubogi medicinci, ki študirajo v Ljubljani (povzeto po geslu Ivan Oražen v Slovenski biografiji, <https://www.slovenska-biografija.si>).

⁴² Seja 9. 11. 1922.

⁴³ Seja 23. 1. 1923.

⁴⁴ Seja 11. 8. 1923.

⁴⁵ Seja 17. 7. 1922.

⁴⁶ Seja 8. 9. 1922.

⁴⁷ Seja, 28. 4. 1922.

⁴⁸ Seja, 14. 7. 1922.

⁴⁹ Seja, 9. 11. 1922.

³⁷ Seja 7. 4. 1922.

³⁸ Seja 29. 11. 1922.

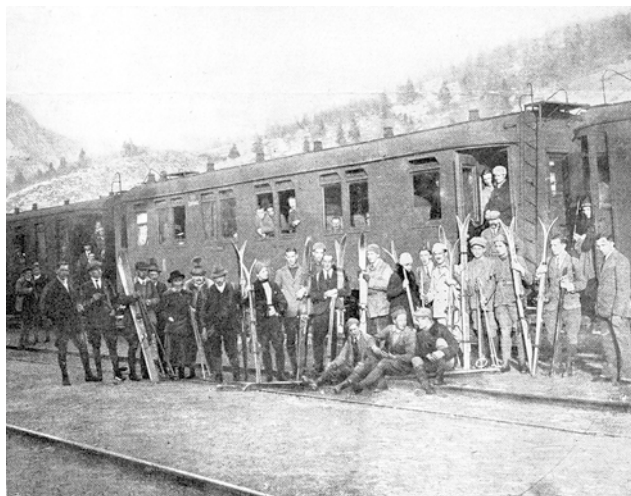
³⁹ Seja 25. 8. 1923.

LASK je bil navkljub dražji ponudbi Ilirije bolj naklonjen igriščem Ilirije, ki so bila precej bližje mestu kot Primorjeva. Razmerje s Primorjem in delovanje Primorja je pri delu odbornikov vzbujalo nezaupanje. Član odbora Gregorič, ki je v letu 1923 prevzel vodstvo in organiziranje mladinskega odseka, je bil mnenja, »da namerava dr. Birska (podpredsednik Primorja – op.p.) napraviti iz našega kluba nekaj akademski odsek SK Primorja«, kar je zapisnikar poudaril s »!!!«⁵⁰. Gregorič je še ostreje in tudi kritično do odbora LASK-a nastopil na eni od februarских sej v letu 1923 in vložil celo »interpelacijo«, utemeljujoč, da opaža, »da ljubljanski klubi (npr. Primorje) prisvajajo vsako leto več akademikov in srednješolcev v svoje klube z vsemi mogočimi agitacijskimi sredstvi. Nasprotno pa npr. odbor LASK-a od zadnjega občnega zbora, na kojem je bil izvoljen (december 1922 – op. p.), do danes, ni storil nobenih konkretnih korakov o tem.« Predlagal je apel akademikom, naznanilo o delovanju in vabilo, objavljeno na klubski deski na univerzi, saj so novodošli študenti – športniki iz drugih mest »izpostavljeni različnim »agentom« drugih klubov«. Prav tako je opozoril na organizacijsko apatijo v sekcijah LASK-a in neudeleževanje športnih prireditev v tem času npr. zimske-sekcije na smučih tekmah na Blokah, kar pa je vezano tudi na plačevanje članarine zvezam in štartnine ter finančno stanje sekcije in kluba, in neudeleževanje sej odbora, npr. načelnik zimske sekcije je bil že trikrat zapored odsoten. Podobne pripombe so bile tudi v juniju 1923, tokrat načelstvu lahko-atletске sekcije, saj niso pravočasno »verificirali atletov« in niso mogli sestaviti štafete za tek štafet za pokal časnika Jutro, prireditev pa je imela v Ljubljani kar močan propagandni odmev. Tudi prof. Jesenko je grajal tovrstno »delovanje« in skupaj z odbornikom Černetom poudarjal, da se mora postaviti štafeta na štart, zlasti zato, da »se pokaže sploh v javnosti«.⁵¹

Nato je v letu 1923 izbruhnil še spor s Primorjem, vezan na žaljivo pisanje Valtriča⁵², člana lahko-atletске sekcije Primorja. V luči spora so tudi sklenili, da se ne udeležijo športnih prireditev Primorja⁵³, ter bili pred vložitvijo primera na častno razsodišče Sportne zveze, ko sta se septembra 1923 naključno srečala Zadnek in J. Birska (podpredsednik Primorja) na uredništvu časnika *Slovenski narod*. Birska je obžaloval spor, ki pa, je poudaril, ni bil na relaciji odbora Primorja in odbora LASK-a in da Valtrič ni imel nobenih pooblastil »za njegov žaljiv nastop napram« članom LASK-a, da bodo dobili takoj »po prvi seji Primorja pismeno zadostno satisfikacijo« ter da je žalostno, da si nasproti stojita »dva akademska kluba, ker Primorje sestoji do $\frac{3}{4}$ iz akademikov«.⁵⁴ Odbor LASK-a je izjavo Birse kot uradne osebe Primorja vzel na znanje, a vseeno zahteval disciplinsko preiskavo zoper Valtriča.⁵⁵

■ Odpiranje neakademskemu članstvu in širitev kluba?

V organizacijskem pogledu je prof. Jesenko jeseni 1922 predlagal vzor zagrebškega kluba HAŠK⁵⁶, ki ga je v sklopu obiska zagrebške univerze obiskal in pridobil njihova pravila. Konec leta 1922 so

razpravljali o spremembah pravil in razmišljali o odpiranju kluba »neakademikom«. Načeloma so se strinjali, vendar naj bi to veljalo le za nogometno sekcijo in pri tem je tudi ostalo. Ponovno se je odprla razprava po udeležbi Zadnega seje Jugoslovanske lahko-atletске zveze poleti 1923 v Zagrebu. V pogovoru s predsednikom zveze Ugriničem je bil ta presenečen, da imajo tako malo članstva, ter ga vprašal, zakaj ne sestavijo »podobnih pravil kakor jih ima HAŠK, kjer je izredni član lahko vsak, za kogar jamčita dva akademika«. Septembra 1923 je Zadnek predlagal podobne spremembe, in sicer, da je lahko »redni član kluba vsak slušatelj ljubljanske univerze«, »izredni član vsak, ki ima poročstvo 2 akademikov«, »srednješolci so vsi juniorji«, »seniorji vsi, ki imajo najmanj 10 let že diplomu«. Razprava se je zaostri na drugi točki, Buljevič je celo zagrozil z izstopom iz kluba in branil akademsko stanovstvo LASK-a, spremembe pa bi morale biti podprte ali zavrnjene na občnem zboru.⁵⁷ Vprašanje članstva se v ohranjenih sejah ni več omenilo, drugo pa je vprašanje števila sekcij. V zapisniku je namreč pod črto poslovnega leta 1922 zapisan »dnevni red rednih sej centralnega upravnega odbora«, nekakšen sejni protokol, ki narekuje poročila sekcij: nogometne, lahko-atletске, plavalne, (snujoče) boksarske, sabljaške, strelske, zimsko-sportne in damske. Tem moramo dodati v letu 1923 osnovan »mladinski odsek«; dijaki so prihajali iz treh ljubljanskih gimnazij in meščanske deške šole, odbor pa je konec avgusta 1923 naprošal profesorske zборе šol, da se sme javno informirati o napredku naraščaja ter se obvezal, da »v slučaju slabega uspeha se dotičnim naraščajnikom zabrani igro toliko časa, dokler dijak ne popravi slabih redov«⁵⁸. Ali so res delovale vse zgoraj navedene sekcije, kajti v zapisnikih sej so redno poročali le načelniki nogometne sekcije, lahko-atletске, plavalne, zimsko-sportne in mladinskega odseka, na eni od sej pa se omeni tudi dve članici? Izmed sekcij je bila agilna v prvi vrsti nogometna, ki je bila članica ljubljanskega II. razreda. Poleti 1923 so se nogometaši, ali pa glede na seje naj bi se, pripravljali na novo sezono. Treningi pa so bili slabo obiskani in konec julija je odbor nogometašem celo zagrozil, da kdor bo trikrat zapored manjkal na treningu, bo izključen.⁵⁹ Še slabši je bil odnos lahko-atletov, ko na rezerviranih terminih v začetku avgusta na Iliriji ni bilo nikogar, na drugi strani pa jih je septembra čakalo »prvenstvo Slovenije«, za kar so prijavi štafeto v disciplini »olimpijska štafeta«. Poudariti gre tudi snovanje tekme

⁵⁰ Seja, 9. 11. 1922.

⁵¹ Seja, 17. 5. 1923.

⁵² Valtrič Hinko – Kavalin, atlet-šprinter, doma iz Gorice, študent ljubljanske univerze; po študiju se je vrnil v Gorico, kjer je imela družina gostilno Al Cavallino (Pri konjičku), zato vzdevek Kavalin.

⁵³ Seja, 7. 6. 1923.

⁵⁴ Seja, 11. 9. 1923.

⁵⁵ Seja, 11. 9. 1923.

⁵⁶ Hrvatski akademski športski klub.

⁵⁷ Seja, 1. 9. 1923.

⁵⁸ Seja, 25. 8. 1923.

⁵⁹ Seja, 27. 7. 1923.

za »akademski pokal«⁶⁰ v »akademskem petoboju«⁶¹ – žal so to le navedbe dogodka brez kakršnihkoli tekmovalnih dispozicij; pokal je na tekmi konec junija osvojila tehniška fakulteta in v avgustu naj bi pokal prevzeli dekan dr. Foerster, dr. Rebek (predsednik LASK-a) in tov. Zadnek (podpredsednik LASK-a) ter ga nato razstavili v izložbi trgovine Magdič.⁶² Več iz zapisnika ne izvemo, prav tako, ali je bil pobudnik »pokala« LASK ali morda atletski odbor v okviru Sportne zveze Ljubljana, ali je bila pokroviteljica univerza, LASK pa bi potem prevzel iniciativo oziroma izvedbo. Plavalna sekcija je bila resda obnovljena, delovala pa naj bi le v okviru kluba brez javnih nastopov in brez včlanitve v plavalno zvezo, a so plavalci sodelovali konec avgusta na »plivaški tekmi, odnesli eno drugo in 3 tretja mesta«⁶³. Iz tega skromnega zapisa ni jasno, kakšnega značaja je bila tekma, ali je bila odprta tudi za nečlane plavalne zveze in kdaj je bila? 5. avgusta je »plavalno tekmo« organiziralo Primorje in po poročilu časnika Jutro so nastopili le plavalci Primorja in nekaj Ilirijancov, dober teden pozneje pa je bila tekma LSK, kjer so prevladovali plavalci LSK. Sicer pa je bilo poleti leta 1923 slabo vreme in npr. načelnik plavalne sekcije je na seji septembra poudaril, da »ni kaj poročat«⁶⁴.

■ Finance, finance, finance ...

Če je bilo žgoče vprašanje igrišče, je bilo drugo finančno. Le-to je z aktivno športno dejavnostjo raslo. Reševali ali skušali reševati so ga z apeli podpore in včlanjevanja med »tovariši akademiki« in v akademski in drugi javnosti – npr. »prošnja na trgovce«. Poziv kolegom akademikom je bil v začetku leta 1922 razobešen na »društveni deski na univerzi«. Černe in član odbora Fink naj bi se tudi osebno odpravila k ravnatelju Praprotniku, družbeno vzpenjajočemu se bankirju in podjetniku, ki je leta 1922 prevzel mesto podpredsednika Slovenske banke, »prosit podpore«. Prav tako so že v prvih letih uvedli tako imenovane »nabiralne pole«, ki so sicer lahko navrgle nekaj sredstev in olajšale delovanje, a le kratkoročno. Konec julija 1922 je bilo finančno vprašanje glavna točka seje upravnega odbora, reševanje pa so kot večinoma že pred tem iskali v akciji »nabiralnih pol« in v pozivu »za vpis v naš klub«, ki bi se razposlal »akademsko izobraženim« s težnjo, da klub pridobi »napredno članstvo«, ki jih bo tudi »materialno podpiralo«.⁶⁵ Očitno je bil pozitiven odziv, saj so istočasno sklenili, da »se pregleda vse zelo številne prijavnice za naš klub, od katerih se jih nad polovico črta. Ostale pa je treba pozvati, da plačajo članarino oz. naj se izjavijo, če ostanejo v klubu ali ne.«⁶⁶ Prav tako so že v začetku leta 1922 sklenili, da smejo nabirati prispevke tudi načelniki sekcij, vendar pa smejo za sekcijsko delovanje porabiti eno polovico zbranskega, drugo polovico pa razdeliti med ostale.⁶⁷ Profesor Jesenko, ki je bil redno na sejah odbora v drugi polovici leta 1922, je do konca leta uspel nagovoriti za podporne člane 16 kolegov profesorjev univerze⁶⁸, klub pa je v letu 1923 pridobil nekaj simpatij in podpore med akademskim profesorskim krogom. V letu 1923 je bil docent dr. Rebek imenovan za predsednika kluba, v »centralni odbor« sta bila imenovana profesorja dr. Jesenko in dr. Fran Kidrič, svojo po-

moč jim je obljubil tudi rektor, med drugim da bo opravil razgovor z ljubljanskim županom glede možnosti pridobitve kopališča oz. prostorov za plavalno sekcijo na Koleziji, prof. Jesenko pa je oktobra 1922 založil⁶⁹ za članarino Jugoslovanski zimsko-sportni zvezi, kar bi mu povrnili ob izboljšanju finančnega stanja.

Materialno stanje se je na prehodu v 1923 nekoliko stabiliziralo, blagajna je imela stalno pozitivno stanje, ne visoko, pa vendar. Nekaj prihodkov je bilo iz nogometa, kajti po tedanjih pravilih je bil organizator tekmovalnj LNP, ki je nato prihodek tekmovalnj delil med člane, a medtem so morali sami kriti stroške tekem in opreme. V januarju 1923 so se ponovno vrnili k ideji zabavnih prireditvev in sklenili, da klub v začetku februarja »priredi en domači zabavni večer s plesom, in sicer samo proti vabilom« ter imenovali poseben prireditveni odbor.⁷⁰ Zabavni večer je uspel in prva ocena čistega dobička sredi februarja je bila 1980,90 din. Konec februarja je blagajnik poročal, da je bil »čisti pribitek prireditve 12 000 K«, to je jugo-avstrijskih kron⁷¹, ki so tedaj bile začasna operativna valuta v zahodnem delu jugoslovanske države poleg srbskega oz. zdaj jugoslovanskega dinarja. Dobiček so razdelili med sekcije za nabavo opreme, in sicer nogometni 8000 K, atletski 3200 K in zimsko-sportni ali smuški 800 K. Glede na spreminjajoča stanja blagajne je blagajnik maja predlagal poleg osnovnega s članarinami tri načine zbiranja sredstev: akcije nabiralnih pol, razpošiljanja tiskovin in snubljenja podpornega članstva ter prireditve. S prireditvijo so sklenili nadaljevati že junija s t. i. »junjskim večerom« z željo po pokroviteljstvu univerze. Ker so imeli zagotovljena »lokal in godbo zastonj«, »večer« naj ne bi »prinesel deficita«⁷². Res je bil tudi ta »večer« uspešen s čistim dohodkom 1184,75 din. Od tega so 10 % namenili za rezervni sklad (184,75 din), 1000 din so tokrat namenili lahko-atletski sekciji za nabavo opreme, v prvi vrsti »šprinteric«, kar bi ostalo pa nogometni sekciji.⁷³ Glede na pozitivni izkušnji je poslevoedeči podpredsednik Zadnek pogumno prevzel organizacijo še tretje prireditve konec avgusta, in sicer »elitno vrtno zabavo« v Tivoliju. Vendar je tokrat izpadla »slabo, če gledamo samo na gmoten uspeh«, je poročal podpredsednik in se spokoril, da je »bil ... prevelik optimist. Glavna napaka je bila ta, da je bil vstop le proti vabilu«, ki je bil slabši kot pričakovan.⁷⁴ Prireditve je izkazala deficit v znesku 1150 din, odprte pa so bile še postavke dvorane, razsvetljave, dekoracije (cvetlic) in vabil. A kako pokriti izgubo ob vseh ostalih tekočih stroških športnega delovanja? Blagajnik je predlagal, »da se najame do junija (mišljen junij 1924 – op. p.), če le mogoče, brezobrestno posojilo v znesku 3500 din.« Prav tako je predlagal, in to dokaj ostro, »da se vsem članom brez izjeme, tudi profesorjem, izstavijo nabiralne pole. Najnižja nabrana vsota mora znašati 20 din. Če član tega zneska ne nabere – ga mora plačati sam.«⁷⁵ Kako se je razpletlo, žal ne vemo, saj je bila naslednja seja 15. septembra 1923, enajsta po vrsti v tem letu, zadnja zapisana seja. Zvezek je bil pač popisan in so se zapisi nadaljevali v novi »poslovni knjigi« ali zvezku, ki pa ni ohranjen. V zadnji dokumentirani seji je podpredsednik poročal, da se bo »najbrže deficit« zmanjšal, ker jim bo najemnina »odpuščena« in da glede dolgov »ni taka sila, ker vsi upniki radi počakajo, da pridemo do denarja«. Sicer pa naj bi

⁶⁰ Seja, 23. 2. 1923.

⁶¹ Seja, 11. 8. 1923.

⁶² Seja, 11. 8. 1923.

⁶³ Seja, 25. 8. 1923.

⁶⁴ Seja, 1. 9. 1923.

⁶⁵ Seja, 28. 7. 1922.

⁶⁶ Seja, 28. 7. 1922.

⁶⁷ Seja, 18. 1. 1922.

⁶⁸ Seja, 6. 12. 1922.

⁶⁹ Seja, 12. 10. 1922.

⁷⁰ Seja, 23. 1. 1923.

⁷¹ Glede na ustvarjanje novega valutnega prostora je potekala tudi menjava kron v dinarje v razmerjih od 4 : 1 do 6 : 1, torej bi bil izkupiček 2000 ali 3000 din.

⁷² Seja, 26. 5. 1923.

⁷³ Seja, 20. 6. 1923.

⁷⁴ Seja, 11. 9. 1923.

⁷⁵ Seja, 11. 9. 1923.

prireditve »moralno dobro uspela. Od večih strani sem slišal izraze zadovoljstva«.⁷⁶

■ Epilog

LASK, ki se je s porodnimi krči prebijal skozi prva leta, se ni uspel izviti iz težav, ki jih je dodatno začinila finančna izguba na že omejeni septembrski »veselici«. V športni politiki in ob manku svojih prostorov so ostajali razpeti med Primorjem in Ilirijo, se v letu 1924 za trenutek navezali na LSK, a je glede nadaljnje poti v juliju 1925 prevagala odločitev o navezi oziroma združitvi s Primorjem. Z združitvijo je Primorje prevzelo v ime »akademski« in poudarilo, da bo »novi klub temeljil na šolski mladini ljubljanskih nižjih in višjih šol, univerza pa pridobiva primerne športne prostore«⁷⁷. V širšem vodstvu akademskega Primorja je bil v častnem predsedništvu rektor prof. dr. Hinterlechner, ki ga je pozneje zamenjal rektor prof. dr. Leonid Pitamic. Člani LASK so večinoma prestopili v Primorje, ki je imelo tedaj v Sloveniji že močno oziroma eno od vodilnih športnih pozicij v nogometu, atletiki, plavanju in kolesarstvu ter tudi dobro urejene športne objekte in je lahko športno ambicioznim LASK-ovcem nudilo kvalitetno športno udejstvovanje in napredovanje. Vsi pa le niso prestopili k Primorju, nekateri so prešli tudi k

Iliriji ali morda še v kakšen drug klub, zlasti smučarji in npr. med njimi brata Janša, kajti smučarska sekcija v Primorju športno ni zaživela. Z združitvijo je stanovski študentski športni klub v Ljubljani dejansko zamrl in podoben klub je bil ustanovljen šele po drugi svetovni vojni: Olimpija.

■ Literatura

1. Zapisnik sej LASK 1920–1923. Arhiv knjižnice Fakultete za šport.
2. Gradivo ASK Primorje: Imenik članstva lahko-atletске sekcije. Arhiv knjižnice Fakultete za šport.
3. Revija *Šport* 1920, 1921.
4. Kronika XX. stoletja, I. knjiga 1900–1941 (ur. Drnovšek M., Bajt D.). Ljubljana: Nova revija.
5. Pavlin T. (1995). *Akademski športni klub Primorje* (diplomska naloga).
6. Pavlin T. (1998). Športne in telesnovzgojne organizacije v Ljubljani 1918–1941 (magistrska naloga).
7. Pavlin T. (2005). »Zanimanje za šport je prodrlo med Slovenci že v široke sloje«. Ljubljana: Fakulteta za šport.

dr. Tomaž Pavlin, doc.
Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport
tomaz.pavlin@fsp.uni-lj.si

⁷⁶ Seja, 15. 9. 1923.

⁷⁷ V Pavlin, *ASK Primorje*, str. 15.